

ERKEK ŞİDDETİ VE HAK GASPLARINA YÖNELİK ARAŐTIRMA ANKETİ RAPORU

EYLÜL 2020

“Harekete Geç” kampanyası kapsamında pandemi döneminde kadınlara yönelik erkek Şiddetine, kadın cinayetlerine, işsizliğe ve yoksulluğa dair veriler ve algılar

MÇR
daya ni Őma

ÖNSÖZ

Korona virüsü Mart ayından itibaren hayatlarımıza girerek tüm gündemimizi kapladı. Ekonomik, toplumsal, siyasi ve ekolojik krizlerin son yıllarda hızla arttığı bu dönemde hayatımıza bir de pandemi girdi. Çeşitli alanlarda yaşanan bu krizler kadınlar tarafından daha da belirgin şekilde hissedilirken üzerine eklenen pandemi kadınların hayatlarını bir adım daha zorlaştırdı. Pandemi sürecinde toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin daha da derinleştiğine, sınıfsal eşitsizliklerin gün yüzüne çıktığına şahit olduk. Her kriz ortamında olduğu gibi salgın döneminde de eşitsizliklerin ve bu eşitsizliklerin görünürlüklerinin arttığını, faturanın kadınlara ve işçilere kesildiğini deneyimledik.

Pandemi sürecinde kadınların daha da yoksullaştığını, bakım yüklerinin arttığını, karantina yüzünden şiddet gördüğü erkek ile aynı yerde yaşamak zorunda bırakıldığını, salgın süreci ile birlikte temizlik ve hijyen için daha fazla görünmeyen emek harcadıklarını, artan ekonomik sıkıntıların yükünü sırtladıklarını gördük. Bu görme biçimi bazen kendi yaşantılarımızda, bazen yakınlarımızda, bazen okuduklarımızda ortaya çıktı.

Hükümet tarafından alınan kararlardan da gördüğümüz üzere eril iktidar daha önce de olduğu gibi salgın sürecinde de sermayeden yana tavır aldı. Aldığı bu tavır toplumsal cinsiyet eşitsizliğini arttıran birtakım sonuçlar doğurdu. 'Evde kal' çağrıları ile kadına yönelik şiddetin artacağını ve acil önlem alınması uyarısını yapan, şiddeti engelleyen mekanizmaların

artırılmasını ısrarla talep eden kadın hareketinin taleplerini cevapsız bıraktı. Kadına yönelik şiddet ile mücadele mekanizmalarının işletilmediği gibi, olan mekanizmalarında iptalinin istendiği bir süreçle karşı karşıya kaldık. İnfaz yasası ile şiddet uygulayanların serbest kaldığını, bekçilik yasası ile kadınların hayatına müdahale kanallarının nasıl açıldığını, kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesini konu alan İstanbul Sözleşmesi'nin kaldırılması için atılan adımlara şahit olduk.

Bu saldırılara karşı kadın hareketinin kararlı mücadelesi salgın dönemine de damgasını vurdu. Mor Dayanışma olarak bir yandan 'Kadınlar Birlikte Güçlü', TCK 103, EŞİK, yerel kadın platformlarında kadın örgütleriyle ve bağımsız feministlerle hayatlarımız ve haklarımız için ortak ses çıkarıp ortak etkinlikler eylemler ördük. Diğer yandan kendi çalışmalarımızı büyüttük. Salgın süreci ile birlikte yasak ve kısıtlamaların içinden sıyrılıp kendimize yer açmak için çeşitli etkinlikler ve çevrimiçi buluşmalar düzenledik. Evlere kapanmak zorunda olduğumuz dönemlerde 'yalnız değiliz' hissiyatını büyütmek için çabaladık. 'Normalleşme' süreci ile birlikte artık rutinimizin bir parçası olan maskelerimiz ile fiziksel mesafeyi gözeterek bir araya geldiğimiz buluşmalar düzenledik.

Kadına yönelik saldırıların arttığı bir dönemde nefes almak istediğimizin pratik sonucu olarak Temmuz ayında 'Harekete Geç' kampanyamızı başlattık. Kampanyamızın amacı artan kadın cinayetlerini, çocuk istismarını ve erkek şiddetini gündemleştirmek ve normalleştirilmeye çalışılmasına karşı ses çıkarmak, acil eylem planı yapılması için itici güç olmak;

kadınları, çocukları hiçe sayan ekonomi politikalarına müdahale etmekte. Kısaca toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin derinleştiği bu süreçte eşitsizliğe karşı mücadele dinamiklerini açığa çıkarmak için başlattığımız kampanya kadın dayanışmasını büyütme çağrısıydı.

Bu kampanya kapsamında bulunduğumuz illerde bisiklet turları yaparak ekolojik kriz sonuçlarından biri olan salgın döneminde pedallarla şiddete karşı ses çıkardık, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini yüksek sesle haykırdık. Pazarlarda 'şiddet durumunda nerelere başvurabiliriz' bildiri dağıtımları yaptık, mahallelerde kadın buluşmaları düzenleyerek salgın sürecinin hayatlarımıza etkisini konuştuk, kapı kapı, yüz yüze görüşmelerle gazetemizi kadınlara ulaştırdık. Sokakta stantlar kurarak haklarımıza yapılan saldırıları gündeme taşıdık. Saldırlara karşı mücadele yöntemlerini konuştuğumuz park buluşmaları organize ettik. Ev buluşmalarında İstanbul sözleşmesini konuştuk. Duvar gazetelerimizle mahalle mahalle, sokak sokak kadınlara seslendik.

'Harekete geç' kampanyamızın ikinci ayağında salgın sürecinin kadınların üzerindeki etkilerinin tespiti için bir anket çalışması yaptık. Amacımız kadınların pandemi öncesi ve sürecinde yaşadığı sorunlara dikkat çekmek, onlarla dayanışma ağlarını genişletmek ve bu sorunları verilerle desteklemektir.

Çalışmada öne çıkan sorunlar ağırlıklı olarak hali hazırda düşük olan kadın istihdamının pandemi sürecinde daha da azalması, çalışan kadınların neredeyse tamamının iş yerlerinde çeşitli sorunlar yaşaması, belediyelerin şiddete maruz

kalan kadınlar için hizmetlerinin yetersizliği, kadınların ekonomik güvencesinin olmaması ve kadınların yarısından fazlasının gelirinin asgari ücretin altında olmasıydı.

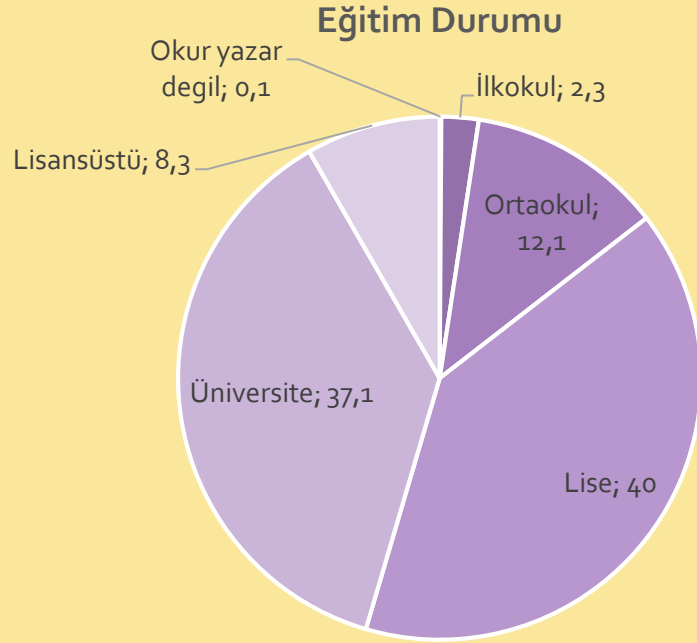
Anket çalışmasını profesyonel destek almadan üyelerimizin gönüllü çalışmaları ve raporlamaları ile yaptık. Çalışmasının duyurusunu sosyal medya hesaplarımızdan, örgütlü olduğumuz illerde yerel basın üzerinden yaptık. Ağırlıklı olarak çevrimiçi ya da birebir görüşmelerle anketin doldurulmasını sağladık. 76 şehirden 14-79 yaş arasında 1462 kadının katılımıyla anketimizi sonlandırdık. Raporun ilerleyen bölümlerinde sonuçlarımızı kamuoyu ile paylaşıyoruz. Son bölümde ise anket sonuçlarından yola çıkarak pandemi sürecinde ortaya çıkan bu tablo üzerine Mor Dayanışma olarak çizdiğimiz yol hattını sunacağız. Geçirdiğimiz bu kriz sürecinde hem yapılan toplumsal araştırmalara destek olmak, hem de politik hattımızı daha sağlam ilerletmek amacıyla çıktığımız bu yolda yaptığımız çalışmayı kadın mücadelesine gönül veren herkese sunuyoruz.

Mor Dayanışma Anket Komisyonu

ANKET SONUÇLARI

ANKETİMİZE KATILANLAR

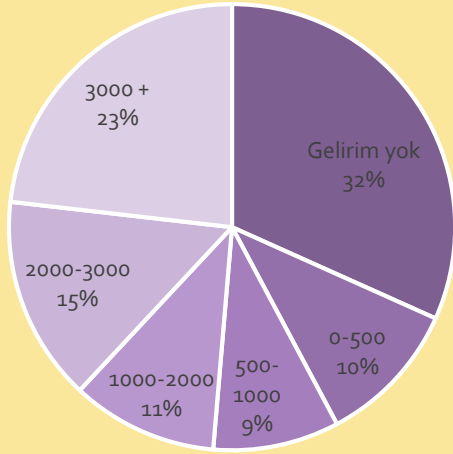
Anketimize katılanların %84'ünü 14-40 yaş arası kadınlar oluşturmuştur. %16'sı ise 40 yaş üzeridir.

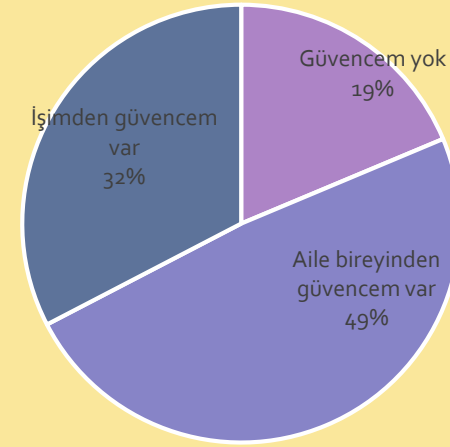
Katılımcıların %40'ı lise, %37,1'i üniversite, %12,1'i ortaokul, %8,3'ü lisansüstü, %2,3'ü ilkokul öğrenim seviyesine sahip olup %0,1'i okur yazar değildir.

Katılımcıların %32'si geliri olmadığını belirtmiştir. Yarıdan fazlasının geliri asgari ücretin altındadır. Sadece %23'ünün geliri 3000 liranın üzerindedir.

Gelir Durumu

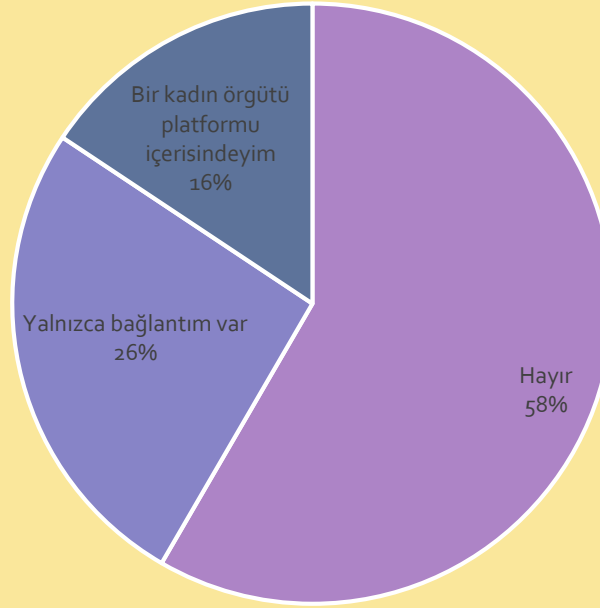
Sosyal Güvence Durumu

Katılan kadınların %68'i sosyal güvenceden mahrumdur. Bu kadınların yarısı aile bireylerinden güvenceye sahip olup diğer aile fertlerinin desteği aldıklarını belirtmişlerdir.

Kadınların sadece %16'sı bir kadın platformunun içerisindeyken %29'u pandemi döneminde şiddete maruz kaldığında şikâyetçi olmuş ya da kadın örgütlerinden destek almıştır.

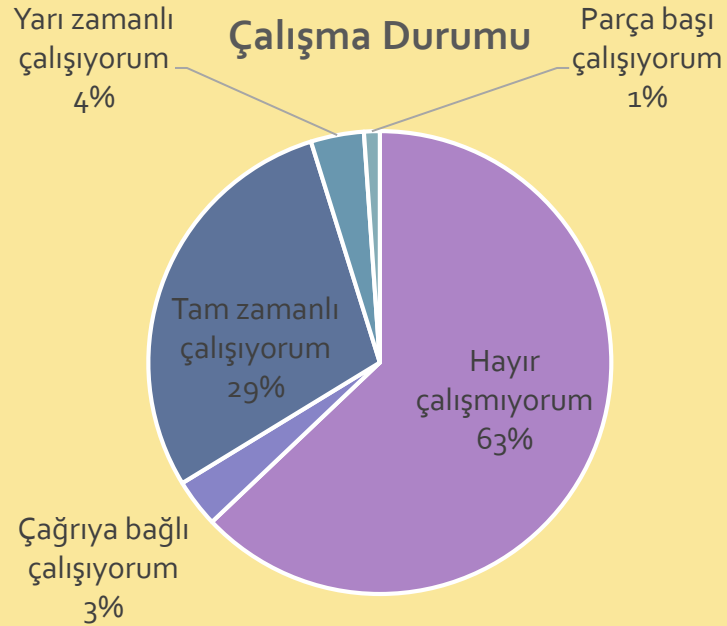
Herhangi bir kadın örgütü ya da platformu içerisinde misiniz?

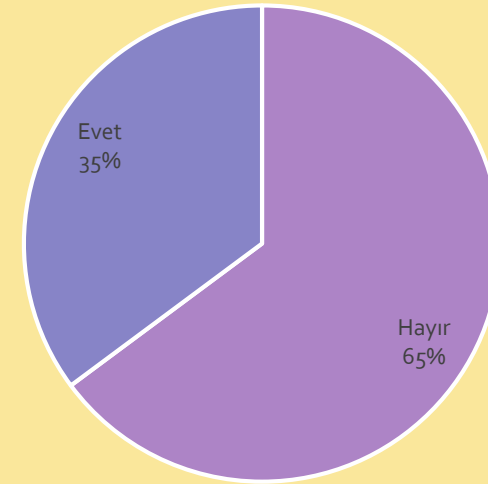
PANDEMİ VE İŞ HAYATI

Ankete katılan kadınların sadece %29'u tam zamanlı çalışırken, diğer katılımcılar yarı zamanlı (%4), çağrıya bağlı (%3), parça başı (%1) çalışmaktadır.

Katılımcıların sadece %35'i iş aradığını belirtmiştir.

İş arıyor musunuz?

Sorulara yapılan ek yorumlarda pandemi sürecinin getirdiği umutsuzluk ve iř hayatında yaşanan sorunlar kadınların neden iř hayatına katılmak istemediği hakkında bize fikirler vermekte. Pandemi sürecinde ücretsiz izne çıkarılmalarının artmasının yanı sıra, iř yerlerinde gerekli hijyen önlemlerinin alınmaması, kalabalık çalışmaya devam edilmesi, uzun mesai saatleri, güvencesiz çalışma, gece mesailerinin arttırılması, yemek ve ulaşım desteğinin kesilmesi, zorunlu toplantıların devam etmesi, angarya işlerin yapılması, ücretlerde yapılan kesintiler gibi sorunlar kadınların iř hayatında yaşadıkları sorunları pandemi sürecinde daha da derinleştirmiştir.

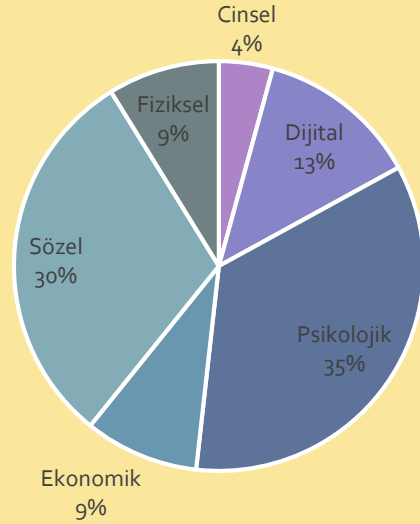
Kadınların 'Eklemek İstedikleriniz' kısmına yazdığı notlarda öne çıkan 'gidecek yerim yok, iř imkânım yok', 'kadınlar işsiz ve tehlikededir adalet olmadıkça ölüm oranları artacak', 'sığınma evleri artırılсын', 'sığınma evleri ve hukuki destek kadınlar için yaşamsal derecede önemli' cümleleri yaşanan ekonomik problemlerle beraber iç içe geçmiş diğer problemler karşısında kadınların ülkedeki umutsuz iklime karşı olan tepkilerini ve çözüm arayışlarını, göstermektedir.

PANDEMİ VE ERKEK ŞİDDETİ

Ankete katılan 14,62 kadından 987'si pandemi döneminde şiddete uğradığını ifade etmiştir.

Şiddetin biçimleri olarak cinsel (%2), fiziksel (%6), ekonomik (%6,1), psikolojik ve sözel (%44) ve dijital (%8,6) şiddete maruz kaldığını belirtmiştir.

Şiddet biçimleri

Katılımcıların %68,9'u İstanbul Sözleşmesi ve 6284 No.'lu yasayı bildiğini belirtmiştir.

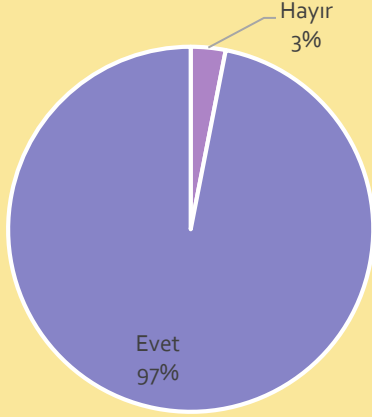
Katılımcıların %72,4'ü şiddete maruz kalındığında izlenebilecek yolları haklarını biliyor.

Kadınların %99'u pandemi döneminde kadın cinayetlerinin azalmadığını düşündüklerini ifade ediyor.

Kadınların neredeyse yarısı şiddete maruz kalırsa ulaşabileceği kurumsal bir telefon numarasını bilmediğini söylüyor.

BELEDİYELER VE YEREL YÖNETİMLER

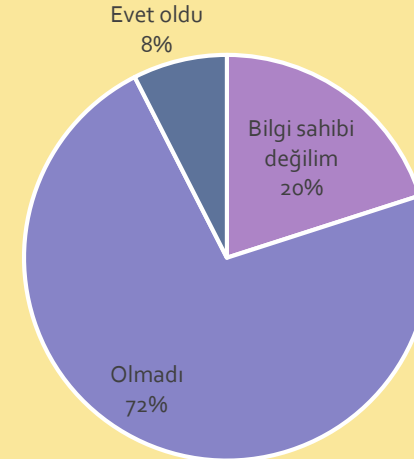
Şiddet anında ulaşılabilir acil şiddet hattının olmasının önemli olduğunu düşünüyor musunuz?

Kadınların %95'i şiddet anında ulaşılabilir acil şiddet hattının önemli olduğunu belirtirken belediyelerin bu konudaki hizmetlerini yetersiz bulduklarını ifade etmişlerdir.

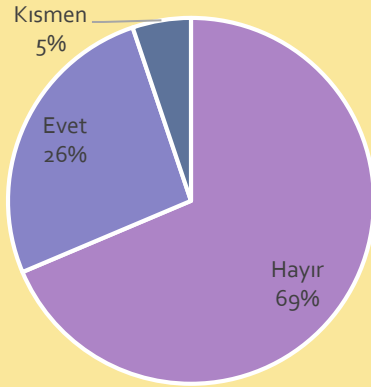
Pandemi sürecinde katılımcıların yaşadıkları yerlerdeki belediyelerin kadına yönelik şiddeti önleme ya da şiddet anında ulaşılabilir olma, hukuki haklar bilgilendirmesi vb. konularda bir çalışması olmadığını kadınların %72'si belirtirken %20'si eğer böyle bir çalışma varsa haberdar olmadıklarını belirtmiştir.

Pandemi sürecinde bağlı olduğunuz belediyenin kadına yönelik şiddeti önleme ya da şiddet anında ulaşılabilir olma, hukuki haklar bilgilendirmesi gibi konularda bir çalışması oldu mu?

Çalışma yapan belediyelerin hizmetlerinden ise kadınların yarısından fazlası memnun kalmadıklarını söylemişlerdir. Ek olarak katılımcıların çeyreği yaşadıkları ilçede kadın sığınma evi olmadığını belirtirken yarısı ise sığınma evlerinden haberdar olmadığını belirtmiştir.

Bu hizmetlerden memnun musunuz?

Katılımcıların yarısından fazlası anlık/sistemik şiddet/istismar sürecinde sığınabileceği/gidebileceği bir yerin olduğunu belirtirken olmayanlar ise tamamına yakını böyle bir yerin olmasını istediğini belirtmiştir.

Kadınlara ayrıca şiddeti engellemeye yönelik belediye hizmetleri var mı, haberdarlar mı, faydalanıp faydalanmadıkları ve bu hizmetlerin neler olduğunu da sorduk. Ağırlıklı yanıt 'hayır' yönünde oldu. Olumlu yanıtların ise çoğu belediyelerin afiş ve billboardlar ile bilgilendirme yaptıklarını

yönündeydi. Yorumlardan ortaya çıkan net bir tablo ise belediye hizmetlerinin afişlerle sınırlı kaldığı, çoğu yerde bunun bile yapılmadığı ve nadir de olsa verilen hizmetlerin yetersiz olduğuydu.

BU RAKAMLAR BİZE NE SÖYLÜYOR?

Bizler yaptığımız bu anket ile şiddetin, kadın işsizliği ve güvencesizliğindeki boyutları ortaya koymak, sonuçların kamuoyu ile paylaşarak mücadele araçlarımızı güçlendirmek, yerel yönetimlere sorumluluklarını yerine getirmeleri için baskı araçları üretmek hedefiyle yola çıktık. İçişleri ve Aile Bakanlığının “şiddet azaldı” açıklamalarının biz kadınlar nezdinde yansımalarını, yaşamlarımızda ki karşılığını tartışmaya açmaktı. Geldiğimiz noktada; kadın cinayetleri şiddet, güvencesizlik, yoksulluk, işsizlik ciddi bir sorun halindeyken, iktidarın ve devlet mekanizmalarının şiddete karşı kadınları koruyan mevcut yasalara dönük saldırılarının bu yasaların işlevsizleştirilmesinin tesadüf olmadığıdır. Toplumsal yapıyı kendileri tarafından çerçevesi çizilen İslami görünümde, Şerii hukuka uygun muhafazakar biçime dönüştürme çabası olarak okumak gerekir. Bunun emarelerini yasal değişikliklerde, kadın cinayetleri, şiddet ve taciz davalarında ki iyi hal indirimlerinde, cezasızlık, keyfilik, yandaş söylem ve politikalarda görmekteyiz.

Çalışmada öne çıkan sorunlardan biri hâlihazırda düşük olan kadın istihdamının pandemi sürecinde daha da vahim bir düşüş gösterdiği ve kadınların iş hayatından gittikçe uzaklaşması olduğudur. Ankete katılan kadınların hemen hemen yarısının üniversite ve lisansüstü eğitime sahip olmalarına rağmen bu eğitim seviyelerine sahip kadınların belirgin çoğunluğunun çalışmaması ise tartışılması gereken ayrı bir konudur. Kadınların neredeyse tamamı iş yerlerinde sorun

yaşaması ve sosyal güvencesiz ve ekonomik özgürlüğünden mahrum bırakılması acil ele alınması gereken konulardır. Çalışmada ayrıca görülen bir nokta ekonomik bağımsızlığın kadınların refahı için yeterli olmamasıdır; kadınların refahını artırmak için devlet kurumlarının bir adım atmamasının yanı sıra kısıtlı olan haklarının da ellerinden alındığıdır. Kadınlar gittikçe yoksullaşmakta, refah koşulları gittikçe kötüleşmektedir.

Anket çalışmasını dolduran kadınların 'Ekleme İstedikleriniz' kısmına yazdığı yorumlar ve düşünceler hem çalışmamızın hem de kadın mücadelesinin umut verici olduğuna dair birçok not içermekle beraber birçok talep ve temenni de içermektedir. Özellikle kişisel deneyimlerden verilen örnekler ve 'annem için de yazıyorum', 'ailemden bağımsızlaşamadığım için katlanmak zorunda hissediyorum', 'yıllarca maruz kaldığım şeye başka kadınların da maruz kalmasını istemiyorum' tarzındaki yorumlar ankete katılan kadınların samimiyetini ve bu çalışmaya verdikleri katkıları gösteriyor.

Ülkede kadınlara yönelik erkek şiddetinin, körüklenen ve desteklenen şiddet dilinin sadece kadınlara yönelik olmadığını ayrıca çocuklara, LGBTİ+'lara, hayvanlara ve doğaya da artarak uygulandığını belirten birçok kadın, 'tüm bu şiddet türlerine son verilmeli', ' adalet onlardan yana olduğu için istediklerini yapabileceklerini sanıyorlar' gibi yorumlar ile çalışmamıza destek vermiş.

Genç kadınlardan gelen yorumların çoğunda öne çıkan 'yaşımız küçük olduğu için düşüncelerimiz ve mücadelemiz çok önemsenmiyor fakat her şeyin farkındayız ve bizler de geleceğimiz için bu mücadelenin içerisindeyiz' cümleleri genç kadınların özellikle eğitim hayatlarında, ailelerinde ve sokakta maruz kaldığı farklı şiddet biçimlerine örneklerle sonlanıyor. Şiddet türlerinden en az birine maruz kalmış olan kadınlardan gelen destek notları 'ataerkiye karşı mücadeleye devam' , 'dünya yerinden oynar, kadınlar birlik olunca', 'daha fazla örgütlenmek gerek', 'yaşasın kadın dayanışması' 'hiçbir kadın susmasın' gibi birçok güzel cümle içermektedir. Şiddet türlerinden birine maruz kalmadığını söyleyen kadınların yazdığı notlarda öne çıkan 'maruz kalmadım fakat tüm kadınların özgürleşmesi için dayanışma içerisindeyim', 'maruz kalmadım fakat ileride kalmayacağım anlamına gelmiyor', 'maruz kalmadım fakat bu politikalar ve cezasızlık sonucunda her gün kadın cinayeti haberleri okumak istemiyorum' cümleleri ise kadınların dayanışma ile özgürleşeceğini belirten, failerin cezasız bırakılmasına öfkelenen, çıkmaza sürüklenen fakat çare arayan ve bu şekilde kadın mücadelesine güvenen kadınların samimi yorumları olarak göze çarpıyor.

Özellikle kendi deneyimlerinden örnekler veren kadınların yazdığı 'polisler ilgilenmedi', 'fail cezasız kaldı' , 'devlet kurumları geri çevirdi' gibi birçok beyan ve kadın düşmanı bir toplum, iktidar ve devlet kurumları hakkında yazılan birçok yorum kadınların şu talepleri ile sonlanıyor: İstanbul Sözleşmesi derhal uygulanmalı, 6284 Sayılı Kanun uygulansın, toplumsal cinsiyet eşitliği istiyoruz, adaletin yerini bulmasını istiyoruz, caydırıcı cezalar istiyorum, polislerin biz

suçluymuşuz gibi davranmasına çare bulunmalı, yargı görevini yerine getirmeli, 3 oğlum var ve okullarda toplumsal cinsiyet eşitliği dersi verilmesini istiyorum vb.

Son olarak Mor Dayanışma Anket Komisyonu olarak dikkatimizi çeken ve bizim de kadınların mücadelesi ile gerçekleşeceğine inandığımız bu temenniye de sizlerle paylaşmak istiyoruz: “Umarım bir gün, bu anketlerin yapılmasının gerekmediği bir Türkiye’de uyanırız”.

‘Evde kal’ çağrılarının yapıldığı bu dönemde psikolojik şiddet toplumun her sınıfından kadının hemen her gün maruz kaldığı şiddet biçimi olarak öne çıkmaktadır. Psikolojik şiddetin teşhisinin daha güç olması ve uzun yıllar fark edilmemesi yarattığı yıkımın daha büyük olmasına yol açmakta ve kadına yönelik şiddetin engellenmesine yönelik mücadelede ağırlık verilmesi gereken en önemli konu olarak öne çıkmaktadır.

Belediyelerin şiddete maruz kalan kadınlar için hizmetleri yetersiz kalmaktadır. Şiddetin yaygınlığı düşünüldüğünde kadın örgütlerinin ve sosyal medyanın gücünün kadınların haklarını aramasına güçlü bir destek sistemi oluşturduğu aşikârdır. Meclis’te kabul edilerek yasalaşan “sansür yasasının” içinde barındırdığı sosyal medya kısıtlamaları bu güce yapılmak istenen müdahale isteğidir.

Anket çalışmamızdan elde ettiğimiz verilerden, sokaklarda, iş yerlerinde yaptığımız çalışmalardan, içinde yaşadığımız politik atmosfer içinde hareket ettiğimiz tüm alanlardan gördüğümüz, yaşadığımız, edindiğimiz deneyim ve sonuçlardan yola çıkarak diyoruz ki;

İstanbul Sözleşmesi'ne göre bakanlıklar ve devletin diğer bütün kurumları koordinasyon içinde çalışmalı ve kadınları koruyacak acil önlem/eylem planı hazırlanmalıdır.

Türkiye'nin dört bir yanında destek veren biz kadın örgütlerinin önerilerinin ve eylem planlarının dikkate alınarak, kadın örgütlerinin dâhil olduğu devlet kurumlarıyla birlikte bir koordinasyon ve/veya komisyon kurulmalıdır.

Alo 183, sadece kadına dönük şiddet alanında başvuru alabilen Acil Yardım Hattı olmalıdır. Ya da sadece buna dönük bir şiddet hattı oluşturulmalıdır. Personel ve kapasite artırılarak ulaşabilir olmalıdır.

6284 Sayılı Kanun ve İstanbul Sözleşmesi'nin getirdiği yükümlülükler derhal yerine getirilmelidir.

Sığınak ve acil barınma ihtiyacının karşılanması için sığınak sayısı, kapasitesi artırılmalıdır. Gerektiği takdirde bunun için uygun kamu binaları ve özel yerleşkeler bu ihtiyaca dönük kullanıma açılmalıdır.

Erkek şiddetine karşı kadınları koruma, şiddet alanından uzaklaştırma üzerinden kullanılacak sosyal yardım/destek bütçeleri oluşturulmalıdır.

Yerel yönetimlerin şiddet durumu ve sonrasında hizmet vermek üzere danışmanlık, barınma, koruma ve yardım mekanizmalarını kapsayan eylem planları uygulamaya geçmelidir.

Mor Dayanışma olarak etkin politikaların uygulanması, eyleme sokulması için baskı mekanizmaları kurmamızın yanı sıra patriyarkal kapitalizm karşısında kadın kurtuluş mücadelesini Türkiye'nin dört bir yanında il, ilçe ve mahallelerde kurmak için yola çıktık. İlçe kadın meclislerini kurmak, mahalle kadın dayanışma ağlarını yaygınlaştırmak için harekete geçtik.

Yerel yönetimlerde kadın odaklı politikaların uygulanması için etkinlikler ve buluşmalar, hem online hem de fiziksel mesafeli çeşitli atölyeler, "İstanbul Sözleşmesi'ni Uygula" eylemleri, "Erkek Şiddetine ve Hak Gasplarına Karşı HAREKETE GEÇ" kampanyamız kapsamında broşür dağıtımları, stencil çalışmaları, mor bohça dağıtımları kadın dayanışma ağlarını beraber büyütmemizle gerçekleşti.

Pandemi öncesi ve sonrasında anket sonuçlarında elde ettiğimiz bilgiler yürüdüğümüz bu yolda zihnimize tazelik kazandırdı. Bundan önce ve sonrasında sürdürdüğümüz örgütlü mücadeleyi kadınların hak kazanımlarına dönüştürme, özgürleşme pratikleriyle zenginleştirme iradesini sürdürmeye, kadın politikalarını geliştirmeye devam edeceğiz.